De bedelaars

Nanne Bosma

bron
Nanne Bosma, *De bedelaars*. Met illustraties van Dick de Wilde. Leopold, Den Haag 1986

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bosm029bede01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

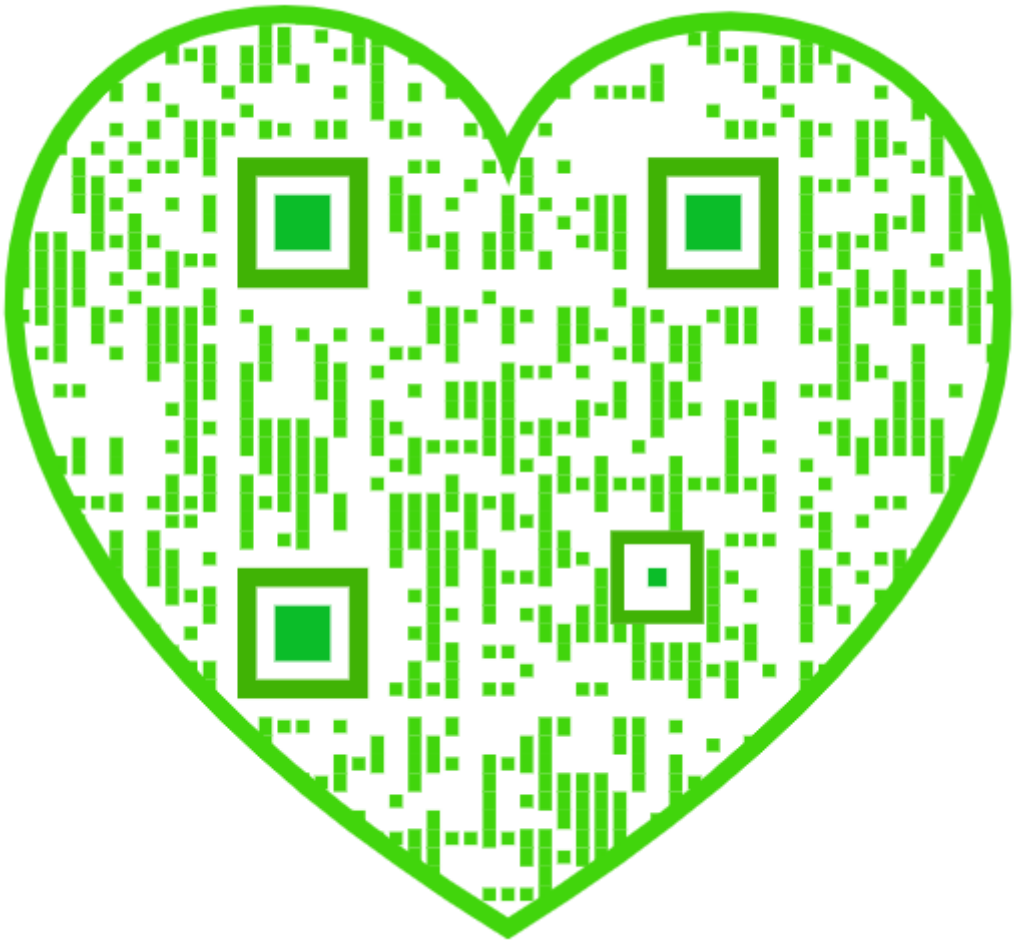

Inleiding

Dit is een verhaal uit 1787.
Het gaat over Paul,
een jongen in Noord-Frankrijk.
Hij woonde in de stad Avesnes.
Als je in 1787 op reis ging, moest je lopen.
Rijke mensen hadden een paard of een rijtuig.
De vader van Paul had een fabriek in Avesnes.
Hij was rijk.
Paul kon in een rijtuig reizen.
Hij had dure kleren en hij kreeg elke dag
genoeg te eten.

In diezelfde streek woonde Vincent.
Hij had geen huis, zijn kleren waren kapot.
Hij kreeg niet elke dag te eten.
Hij moest andere mensen om geld en eten vragen.
Hij moest bedelen.
Er waren veel arme mensen in Frankrijk in 1787.
Zij waren bedelaars, net als Vincent.
De meesten vroegen netjes om geld of eten.
Maar er waren ook bedelaars die gingen stelen.
Soms woonde er een hele bende van die bedelaars
in een bos.
In die tijd waren er grote bossen in Frankrijk.
In het bos bij Avesnes woonde een bende bedelaars.

Zij kregen niet veel, zij gingen stelen.
Hun leider was groot en sterk.
Daarom noemden de mensen hem de Reus.
Iedereen was bang van de Reus en zijn bende.
Het was gevaarlijk om door het bos te reizen.

Op een dag in september ging Paul op reis
met zijn vader en moeder.
Zij brachten hem weg naar een school
in de grote stad.
Dat was helemaal aan de andere kant
van het bos.
Ze moesten met hun rijtuig over smalle bospaden.
Daar kon je niet hard rijden.
Er waren veel kuilen in de weg.
Hard rijden was gevaarlijk.
Paul vond het niet leuk zo ver weg te gaan.

Hij moest naar die school.
Zijn vader en moeder wilden dat,
want Paul was al twaalf jaar en hij was rijk.
Dan moest je naar een school in de grote stad.
Hij zou in die school moeten wonen.

Daarom reisde Paul met zijn ouders door het bos.
Het grote bos, waar de bende van de Reus
de baas was...

1 Reis door het bos

Paul probeert een boek te lezen.
Hij zit rechtop in het rijtuig en hij houdt het boek bij het raampje.
Er is weinig licht, er zijn teveel bomen.
Het rijtuig schudt vreselijk.
Er zijn zoveel kuilen in de weg.
De koets kraakt, ze rijden heel langzaam.
De koetsier schreeuwt naar de paarden en zwaait met zijn zweep.
De arme beesten werken zo hard ze kunnen.
Ze kunnen de koets haast niet door de modder trekken.
Het is september en er is veel regen gevallen.
In het bos is elke kuil een diepe modderplas geworden.
Paul doet zijn boek maar dicht.

Hij kijkt naar zijn moeder, ze zit rechtop.
Dat moet ook wel,
want ze heeft haar deftigste kleren aan.
Een lange japon, met gouden en zilveren sieraden.
De kapper heeft op moeders haar een witte pruik gezet.
Een dikke laag wit poeder bedekt het

ingewikkelde kapsel.
Als moeder haar hoofd beweegt stuift er poeder
door de koets.
Daarom probeert ze zo stil te zitten.

Vader heeft ook zijn beste kleren aan.
Hij draagt een lange jas en een overhemd
met mouwen van fijne stof.
Hij heeft een mooi geborduurd vest.
Vader draagt ook een pruik.
Dat is vervelend, het is warm en zwaar.
Paul weet heel goed hoe dat voelt.
Hij is al twaalf jaar en dan draag je
net zulke kleren als je vader.
Zo hoort dat bij deftige mensen.
Paul heeft ook een lange jas, een vest
en een zijden overhemd.

Hij heeft ook zo'n warme pruik op zijn hoofd.
‘Willen jullie wat eten?’ vraagt moeder.
Ze opent een mand.
Er zitten gebraden kippen in en ook brood, kaas,
worst en flessen wijn.
Vader eet een hele kip.
Hij kijkt boos naar buiten,
de reis duurt hem veel te lang.
Paul knabbelt aan een stuk brood.
Hij eet alleen het zachte gedeelte.
De korst eet hij niet, die vindt hij te hard.
Hij doet het raam open
en gooit de korst naar buiten.
‘Dat is voor de vogeltjes,’ zegt hij.
Vader en moeder vinden het goed.
Ze weten dat Paul nooit korsten eet.
Dat geeft niet, er is altijd brood genoeg.

Wat gaat het langzaam.
Vader stampt ongeduldig met zijn wandelstok.
‘Het lijkt wel of we stilstaan,’ zegt hij.
Hij doet het raampje open
en buigt zich naar buiten.
‘Kan het niet een beetje vlugger?’
roept hij naar de koetsier.
‘De weg is te slecht mijnheer,’
antwoordt de koetsier.
‘Kan me niet schelen, ik wil opschieten.
Vooruit, zo hard als je kunt.’

De koetsier haalt zijn schouders op.
‘Komt in orde mijnheer,’ zegt hij.
Hij klapt met de zweep.
De paarden draven zo hard als ze kunnen.

Vader, moeder en Paul worden heen en weer
geslingerd in de koets.
‘Zie je wel dat het vlugger kan,’
zegt vader tevreden.
Ze rijden in volle vaart een heuvel af.
De weg is hier niet zo modderig.
De koetsier laat de paarden draven.
Paul ziet de bomen langsflitsen.
Dikke wortels van die bomen
steken boven het bospad uit.
De wielen van de koets stoten hard
tegen de wortels.
Dat geeft elke keer een harde schok.
De helling is lang, ze gaan steeds sneller.
De koetsier wil remmen, het gaat te hard.
Hij trekt aan een stok naast zich.
Die stok breekt af! De rem is stuk!
De paarden draven door,
de koetsier trekt aan de teugels.
De paarden willen nu wel stoppen, maar ze
kunnen de zware koets niet meer tegenhouden.
De helling wordt steiler, ze rijden nog harder.
‘Hé! Ho!’ schreeuwt de koetsier.
Hij ziet een dikke boom,

vijftig meter voor de koets.
Dikke wortels steken dwars over het pad.
Daar moet je heel langzaam rijden.
Dat weet de koetsier wel,
maar ze kunnen niet stoppen.

2 Een harde klap

De koets gaat naar links, gaat naar rechts.
Hij veert hoog op en zakt dan diep weg.
Vader, moeder en Paul vallen van hun bank.
De mand met eten rolt over hen heen.
De koetsier springt op de grond
en helpt eerst de paarden.
Die zijn gevallen, ze trappen wild met hun benen.
‘Rustig, maar. Rustig,’ zegt de koetsier.
‘Ga maar staan, er is niets gebeurd.
Goed zo, rustig, rustig.
Kom maar mee. Ik bind je aan deze boom vast.’
De koetsier klopt de paarden op hun hals.
‘Nu moet ik eens bij mijn passagiers kijken.’

Vader is het eerst uit de scheefgevallen koets.
Hij klimt uit het deurtje
dat nu raar in de hoogte steekt.
Er hangt een worst om zijn nek.
Als hij op de grond springt,
valt er een gebraden kip uit zijn deftige jas.
‘Help,’ roept moeder.
‘Help, we kunnen er niet uit.’
De koetsier klimt op het rijtuig.
Het rijtuig hangt schuin tegen de dikke boom.
Hij helpt moeder naar beneden.
Haar hoge pruik is helemaal scheef
en haar japon zit vol vlekken.
Paul is zijn pruik kwijt,
maar dat vindt hij niet erg.
Hij laat zich op de grond zakken.
Ze zijn allemaal erg geschrokken.
Gelukkig is niemand gewond.

Daar staan ze dan.
De paarden eten van het gras
langs de kant van de weg.
Hun mooie rijtuig hangt schuin
tegen de dikke boom.
Het rechtervoorwiel is gebroken
en de hele zijkant is kapot.
De koetsier loopt om het rijtuig heen.
Hij schudt zijn hoofd.
‘Dat kunnen we niet meer maken,’ zegt hij.

‘We moeten verder gaan lopen
of wachten tot er iemand langs komt.’
‘Er is toch zeker wel een huis in de buurt?’
zegt vader.
De koetsier schudt zijn hoofd.
‘Hier wonen geen mensen, alleen boeven en
bedelaars wonen in het bos.’
Ze huiveren van angst.
Boeven, bedelaars... wat een vreselijke toestand.

3 Nacht in het bos

Vader en de koetsier halen de koffers en manden
uit de kapotte wagen.
De paarden staan rustig bij de boom,
ze eten gras.
Paul loopt naar beneden over de bosweg.
‘Paul, blijf hier,’ roept moeder ongerust.
‘Je mag niet weggaan,
het is veel te gevaarlijk in het bos.’
‘Bent u bang voor de Reus?’ zegt Paul.
‘Ssst,’ fluistert moeder. ‘Zeg dat niet.
Daar moet je niet over praten.’

Ze staan bij het rijtuig.
De koetsier zet de manden en koffers in een kring.
Nu kunnen ze zitten.
De mand in het midden is hun tafel.
Moeder zet er brood en kaas op.
Vader maakt een fles wijn open.
Hij lijkt nu niet boos meer, hij lacht naar Paul.
‘Eten in het grote bos, dat vind je zeker wel leuk?’
Paul lacht terug en neemt een stuk kaas.
De koetsier mag ook een stuk brood pakken.
Hij blijft staan.
‘Kom er bij zitten,’ zegt vader vriendelijk.
De koetsier is verbaasd,

vader is nooit zo vriendelijk.
Ze eten, er komen vogels op het bospad.
Paul gooit brood naar de vogels.
Het is heel stil in het bos, niemand zegt iets.

Zo wachten ze de hele middag.
Ze lopen een beetje heen en weer op het bospad.
Er komt geen ander rijtuig over de weg.
Niemand komt hen helpen.
Ze zijn helemaal alleen in het bos.
‘Ik denk dat we hier moeten slapen vannacht,’
zegt vader.
‘Hier slapen?’ roept moeder angstig.
‘In dit donkere bos?’
Vader haalt zijn schouders op en loopt weg.
Hij praat met de koetsier bij de paarden.

Vader komt terug.
‘Jij gaat met de jongen in het rijtuig,’ zegt hij.
‘De koetsier en ik blijven hier buiten.
Misschien komt er iemand langs.
Dan roepen we jullie wel.’
‘En je zei dat het hier 's nachts gevaarlijk is,’
huilt moeder.
‘Ach mens, zeur niet,’ snauwt vader.
Hij duwt moeder en Paul in het rijtuig
en laat het deurtje dicht vallen.
Paul ziet zijn moeder huilen.
Ze is nu helemaal niet mooi meer.

Haar kapsel is in de war, haar kleren zijn vuil.
Ze ziet er moe en bang uit.
‘Niet huilen mama,’ zegt Paul.
‘Morgen komt er wel iemand die ons kan helpen.’
Ze hebben twee dekens, ze proberen te slapen.
Paul ligt met zijn hoofd op zijn opgerolde jas.
Het is eigenlijk wel grappig dat de koets zo scheef hangt.
Hij kan liggen en tegelijk naar buiten kijken.
Paul ziet zijn vader en de koetsier buiten lopen.
Het is al bijna donker.
Het wordt heel stil in het bos,
heel stil en heel donker.
Paul slaapt.

Vader en de koetsier lopen heen en weer
om warm te blijven.
‘Zijn hier nu echt geen huizen in de buurt?’
vraagt vader.
‘Er zijn wel mensen die op open plekken in het bos een huis gebouwd hebben,’ zegt de koetsier.
‘Maar dat zijn lage huisjes met aarde op het dak.
Die vind je niet zo gemakkelijk.’
‘Hoe ver is het nog naar de stad?’ vraagt vader.
‘Twintig kilometer denk ik,’ zegt de koetsier.
‘Dat is nog een heel eind,’ denkt vader.
Het gaat regenen.
Het is donker en koud.
Wat een vreselijke nacht,

zo koud, zo nat, zo donker.

In het kapotte rijtuig slapen Paul en zijn moeder.
Buiten staan vader en de koetsier.
Ze stampen met hun voeten
en slaan hun handen warm.
De koetsier pakt een stuk doek van het rijtuig.
Het is een grote lap dik zeildoek.
Vader en de koetsier gaan er op zitten.
Ze leunen tegen een dikke boom
en trekken het zeildoek over hun hoofden.
Dicht tegen elkaar aan zitten ze daar.
Zo blijven ze droog en het is niet meer zo koud.
Vader slaapt.
De koetsier luistert naar de paarden.
Hij hoort de geluiden van de nacht.
Geritsel in de struiken,
het stampen van de paarden,
het tikken van de regen op de lap zeildoek.
Dan slaapt de koetsier ook.

***

Paul is ineens wakker.
Wat is er? Heeft hij iets gehoord?
Hij kijkt uit het raampje van het rijtuig.
Het wordt alweer dag.
Hij kan de bomen weer zien.
Alles is zwart en grijs.

Zwart is het bos, grijs is de lucht.
Paul buigt zich uit het raampje.
Hij ziet twee donkere plekken in het grijze licht
van de vroege ochtend.
Dat zijn vader en de koetsier.
Ze leunen tegen de boom, ze slapen.

Paul zal ook maar weer gaan slapen,
het is nog zo vroeg.
Hij zit in het hoekje van het rijtuig.
Zo kan hij nog een beetje naar buiten kijken.
Ineens bewegen de takken van een struik.
Waait het?
Nee, er is helemaal geen wind.
Weer bewegen de takken.
Paul ziet een witte vlek tussen de zwarte takken.
Een gezicht! Er zit iemand achter die struik!
Iemand loert naar het rijtuig!
Paul ziet meer gezichten,
de takken worden opzij geduwd.
Er komt een man het bospad op.
Hij loopt naar de boom waar vader en de koetsier
slapen.
Wat is die man groot.
Er komen meer mannen en vrouwen uit het bos.
De grote kerel geeft een teken,
iedereen blijft staan.
Wat zien die mensen er vies en armoedig uit.
Het lijken wel bedelaars.
Bedelaars?
Ineens weet Paul het:
dit is de bende van de Reus!

4 De overval

Paul springt uit het rijtuig en schreeuwt:
‘Vader! Kijk uit!’
De Reus draait zich woedend om.
‘Grijp hem!’ roept hij.
Twee bedelaars rennen naar Paul toe.
Hij ziet hun uitgestoken handen
en hun boze gezichten.
Paul draait zich om en duikt onder het rijtuig.
Hij glijdt over de modderige grond
en vlucht aan de andere kant het bos in.
Hij doet het zo vlug, dat de bedelaars
hem kwijt zijn.
Ze rennen om de koets heen.
Ze kijken tussen de struiken en de bomen.
‘Grijp hem stommelingen!’ schreeuwt de Reus.
Zelf rent hij naar de boom waar vader en de
koetsier zitten.

Paul holt door het bos.
Hij hoort de bedelaars, ze halen hem in!
Paul blijft staan.
De bedelaars komen snel dichterbij.
Paul kan ze niet zien, maar hij hoort ze wel.
Zij zien hem ook niet,
tussen de bomen is het nog donker.

Heel stil sluipt Paul naar links.
Hij komt zo weer dichter bij de weg.
Zal hij oversteken?
De bedelaars rennen rechtdoor.
Ze merken niet dat Paul naar links is gegaan.
Heel zachtjes schuift Paul de takken opzij.
Daar ziet hij zijn vader.
Vader ligt vastgebonden op de grond.
Er zitten touwen om zijn handen
en om zijn benen.
De koetsier ligt bij de paarden.
Hij is ook met touwen vastgebonden.
Waar is moeder?
Paul hoort geschreeuw bij de koets.
De bedelaars hebben zijn moeder gevonden.

Paul waagt het.
Hij rent naar de andere kant van het bospad.
De Reus ziet hem.
‘Grijp die jongen!’ schreeuwt hij.
Vijf, zes bedelaars en een heleboel schreeuwende
vrouwen rennen naar Paul.
Die wacht niet tot de bende bij hem is.
Hij vlucht aan de overkant het bos in.
Hij rent naar beneden, de heuvel af.
Zal hij ontsnappen?
De schreeuwende bende komt achter hem aan.
Paul rent zo hard hij kan.
Hij heeft geen tijd om te kijken waar hij loopt.

Hij valt over een dikke tak en rolt in een kuil.
Hijgend blijft hij liggen.
De kuil is klein, er staan dichte struiken omheen.
Paul kruipt zo ver mogelijk weg in de struiken.
Zijn kleren worden vuil en zwart door de modder.
Dat is maar goed ook.
Hij heeft nu de kleur van de bosgrond.
De kleur van modder.

Met zijn gezicht vlak bij de grond
loert Paul het bos in.
Hij ziet vier vrouwen langskomen.
‘Die kant ging hij uit!’ schreeuwt er een.
De anderen volgen haar.
Gelukkig, die zijn weg.
Twee bedelaars lopen langs Paul.
Hij duikt zover mogelijk weg.
Een van de bedelaars buigt de takken opzij

en kijkt tussen de struiken.
Paul durft haast niet te ademen.
Doodstil ligt hij in zijn vuile kleren met zijn
gezicht op de grond.
De mannen lopen door,
ze hebben hem niet gezien.

Pas als de bedelaars weg zijn
durft Paul uit de kuil te komen.
Hij sluipt voorzichtig terug.
Hij kijkt tussen de takken door.
Hij ziet het rijtuig op het bospad.
Moeder staat buiten op de weg.
Haar kleren zijn vuil en gekreukt.
Haar haren hangen los op haar schouders.
Ze is niet vastgebonden.
Ze wacht zomaar af wat er zal gebeuren.

De bende van de Reus haalt het rijtuig leeg.
Ze pakken de paarden.
Ze binden daar de koffers en manden op.
Ze stelen alles uit de koets.
Wat niet op de paarden kan, dragen ze zelf.
Een bedelaar wil een worst pakken.
Hij krijgt een klap van de Reus.
‘Afblijven,’ snauwt de Reus.
‘De buit verdelen we straks. Eerst alles inpakken
en dan naar ons kamp.’

De bedelaars die achter Paul aanrenden, komen
teruglopen, hijgend en moe.
Als de Reus hoort dat ze de jongen niet gevangen
hebben, wordt hij heel boos.
‘Verder zoeken!’ brult hij.
‘Die jongen mag niet ontsnappen.’
Mopperend gaan de bedelaars terug.
Ze vinden Paul niet.

De Reus wordt ongeduldig.
Hij kijkt of alles uit de koets gehaald is.
Dan laat hij het kapotte rijtuig in brand steken.
Dikke rookwolken stijgen op,
zelfs de natte bomen schroeien.
Met tranen in zijn ogen ziet Paul hun mooie
rijtuig verbranden.
Vader en de koetsier moeten gaan staan.
De Reus roept de bedelaars terug uit het bos.

Hij laat twee mannen voorop lopen
met de paarden.
Daarachter komen de drie gevangenen.
De rest van de bende volgt met de gestolen koffers
en manden.
De bedelaarsbende loopt de bosweg af,
naar beneden.
Paul ziet ze weglopen.
Hij is ontsnapt.
Wat moet hij nu doen? Hulp halen? Waar?

5 Alleen in het bos

Paul staat naast de smeulende resten van het
rijtuig.
Het is nu licht geworden, een nieuwe dag.
Hij ziet de zon tussen de takken van de bomen.
Hij hoort de vogels, een mooie dag in september.

Paul loopt om de uitgebrande koets.
Alles is gestolen.
Naast het bospad ligt een brood.
Paul raapt het op, hij heeft honger.
Hij eet van het brood en hij gooit niets weg.
Het is het enige brood dat hij heeft.
Nu eet hij wel de harde korst.
Dat er modder op het brood zit
kan hem niets schelen.
Het is een brood, het is eten.

Hij schrikt van een geluid achter zich.
Geritsel in de struiken.
Zijn de bedelaars daar weer?
Paul verbergt zich achter een boom, hij kijkt.
Daar beweegt iets in de struiken. Een mens?
Nee, het is een hert.
Een mooi hert, met verbaasde bruine ogen.
Het beest kijkt naar de verbrande koets

en ziet dan de jongen.
Een ogenblik kijken ze naar elkaar,
het hert en de jongen.
Dan draait het dier zich om en vlucht het bos in.
Het laatste wat Paul ziet is het witte staartje van
het hert.
Dan is hij weer alleen.

De zon komt hoger,
het wordt zelfs een beetje warm.
Hij neemt een besluit.
Hij moet weten waar zijn vader en moeder zijn.
Hij moet weten wat de bedelaars met de koetsier
en de paarden doen.
Paul gaat achter de bende van de Reus aan.
Hij weet dat hij zich in het bos goed kan
verstoppen.
Hij zal kijken waar de bende heen gegaan is.
Misschien kan hij daarna hulp halen
en de gevangenen bevrijden.

Eerst loopt hij nog een keer langs de verbrande
koets.
Het vuur is helemaal uit.
Paul pakt een tak
en duwt de brokken verbrand hout opzij.
Daar glinstert iets. Wat is dat?
Hij stapt voorzichtig tussen de nog warme as
en raapt het glimmende ding op.

Het is de gouden armband van zijn moeder!
Paul stopt het kostbare sieraad in zijn zak.
Dan ziet hij nog iets.
Het is een stevig mes.
Heeft een van de bedelaars dat verloren?
Paul raapt het mes op en veegt het schoon.
Hij steekt het tussen zijn riem en zijn broek.
Dan begint hij de achtervolging.

Tot de rivier is het niet moeilijk.
Paul loopt over de brug en ziet op de grond dat
daar paarden hebben gelopen.
Hij ziet hun voetsporen.
Hij kan ook zien dat er veel mensen gelopen
hebben.
Op het modderige pad zijn de voetsporen
goed te zien.
Paul volgt zo de bende van de Reus.
Het wordt steeds warmer.
De sporen van mensen en paarden
wijzen de jongen de weg.
Na de brug volgt hij rechtsaf een smal weggetje
langs de rivier.

Als de zon al hoog staat zit Paul bij de rivier.
Hij is moe en hij heeft dorst.
Hij buigt zich over het water
om er van te drinken.
Hij ziet zichzelf in het water weerspiegeld.

Wat is hij vuil!
Hij drinkt en wast zich.
Dan eet hij een stuk brood en drinkt nog eens.
Hij leunt tegen een boom
en geniet van de warmte.
Bijna slaapt hij in.

Als zijn ogen al haast dicht zijn, ziet hij verderop
iets bewegen.
Paul is meteen wakker.
Hij glijdt achter de boom en loert over de grond
naar de bomen verderop.
Daar komen een paar vrouwen van de
bedelaarsbende naar de rivier.
Ze hebben wasgoed bij zich.
Druk pratend gaan ze de kleren wassen
in de rivier.
Ze zien Paul niet.
Hij blijft heel stil achter de boom liggen.
Als die vrouwen hier kleren wassen,
zal het kamp van de Reus wel dichtbij zijn.
Paul glijdt over de grond naar achter.
Hij is al een heel eind van de rivier af.
Dan staat hij op en loopt voorzichtig verder.
Na een half uur komt hij bij een plaats
waar het bos niet zo dicht is.
Nu moet hij heel goed opletten.

Paul ziet hutten, gemaakt van takken en modder.

Hij ziet ook veel mensen.
Daar woont de bende van de Reus.
Met een grote boog loopt Paul
om het huttenkamp heen.
Hij ziet een grote boom, daar klimt hij in.
Nu kan hij zo in het kamp kijken.
Hij ziet de bedelaars, de vrouwen, de paarden
en ook de gevangenen.
Vader en de koetsier zijn aan een boom
gebonden.
Moeder zit er bij op de grond.
Zij heeft haar handen op haar rug.
Is zij ook vastgebonden?

Paul wacht in zijn boom tot het avond is.
Hij eet zijn brood op en kijkt naar het kamp.
Zal hij de gevangenen kunnen bevrijden?

6 Bevrijding

Paul ziet de zon ondergaan aan de andere kant
van de rivier.
Het kamp ligt op een open plek,
dicht bij het water.
Het is druk in het kamp.
Vrouwen lopen heen en weer, er zijn vuren
waar ze eten koken.
De mannen zitten bij elkaar en praten.
Ze hebben flessen wijn.
De Reus is er ook bij.
Paul kan niet verstaan wat ze zeggen.
Hij hoort wel de stemmen van de mannen
en het roepen van de vrouwen.
Er zijn ook kinderen in het kamp.
Ze rennen rond en doen spelletjes.
Paul wordt stijf en moe in die hoge boom.
Toch blijft hij zitten, hier kan hij alles goed zien.

Als het helemaal donker is zitten de bedelaars
bij drie grote vuren.
Ze eten en drinken
en ze maken steeds meer lawaai.
Paul laat zich uit de boom zakken
en sluipt naar het kamp.
Hij maakt weer een grote omweg.

Hij wil aan de andere kant van het kamp komen.
Daar zijn de gevangenen.
Heel voorzichtig gaat hij tussen de bomen door.
Links is de gloed van de kampvuren.
Daar is het lawaai van de bedelaars.
Vóór hem en om hem heen is het donker.

Paul sluipt zachtjes om het kamp heen.
Na een uur is hij aan de andere kant.
Hij ziet nu vader en de koetsier.
Ze zijn nog steeds vastgebonden.
Er is geen bewaker bij hen.
Moeder zit op de grond. Kan ze lopen?
'Mama,' fluistert Paul.
Zijn moeder schrikt, ze kijkt om.
'Niet kijken mama,' fluistert Paul.
'Kun je lopen?'
Moeder schudt langzaam haar hoofd.
Ze doet haar benen wat opzij,
ze zijn vastgebonden.
'Schuif achteruit naar de bomen toe,'
fluistert Paul.
Zijn moeder begrijpt hem.
Met kleine schokjes schuift ze naar hem toe.
Als ze vlakbij is kruipt Paul achter haar
en snijdt de touwen door.
Moeder is heel verbaasd.
Ze wil iets zeggen,
maar Paul legt zijn vinger op zijn lippen.

Hij wijst naar vader en de koetsier.
Moeder begrijpt hem.
Ze zullen eerst de anderen losmaken
en dan samen vluchten.
‘Ga gewoon op hetzelfde plekje zitten,’
fluistert Paul.
Moeder schuift terug naar de plek
waar ze eerst zat.
Bij de kampvuren heeft niemand iets gezien,
Het is er een vreselijke herrie.
Niemand let op de gevangenen.

Paul sluipt naar zijn vader.
Hij snijdt de touwen door

en doet dat ook bij de koetsier.
Nu kunnen ze heel stil wegsluipen.
Ineens rent de koetsier weg.
Hij holt naar de paarden.
Hij springt op een van de paarden.
Hij rijdt snel weg, het bos in.
De bedelaars bij de kampvuren horen hem.
Er ontstaat een vreselijk kabaal.
Van alle kanten komen mannen en vrouwen
aanrennen.
Niemand kan de koetsier nog tegenhouden.
De bedelaars komen naar vader, moeder en Paul.
'Rennen,' roept vader.
Hij neemt moeder bij de hand en holt weg.
Hij rent zomaar het bos in, weg van het kamp.
Waar zullen ze uitkomen?

Paul volgt zijn ouders.
Dan merkt hij dat de bedelaars hem inhalen.
Wat zal hij doen?
Als ze zo doorrennen worden ze weer gevangen.
Paul heeft een idee.
Hij blijft staan.
Hij wacht tot de bedelaars vlakbij zijn.
Dan springt hij met veel lawaai in de struiken.
Het lukt.
Ze volgen hem.
Paul rent zoveel mogelijk rechtdoor
en verstopt zich dan.

Ze vinden hem niet.
Hij hoort de bedelaars wel,
maar niemand ziet hem.

Intussen zijn vader en moeder doorgehold.
Ze merken dat de bende niet meer achter hen
aankomt.
‘Waar is Paul?’ zegt moeder
Vader en moeder kijken om. Ze zien hem niet.
‘Laten we doorlopen,’ zegt vader.
‘Hij zal zo wel komen.’
Ze lopen verder.
De maan schijnt, ze kunnen gelukkig iets zien.
Ineens blijft moeder staan.
‘Wat is dat?’ zegt ze angstig.
Op een kleine open plek is een heuveltje
waar rook uitkomt.
Vader gaat er heen. Hij lacht opgelucht.
‘Het is een huisje,’ zegt hij.
‘Kom maar, het is een huis.’
Dan ziet moeder het ook.
Het is een heel laag huisje.
Op het dak liggen brokken aarde met gras eraan,
plaggen.
Het is een plaggenhut.
Er is een heel laag deurtje.
Vader klopt aan de deur.
Een man doet open.
‘Wat wil je?’ vraagt hij onvriendelijk.

‘Help ons,’ zegt vader. ‘We zijn beroofd,
Ze zitten achter ons aan.’
De man stapt opzij en laat vader en moeder
binnenkomen.
Daar vertellen ze hun verhaal.
Ze mogen in het hutje slapen.
De man geeft hen eten en maakt een plaatsje vrij
bij het vuur.
Moeder is ongerust over Paul.
‘Die vinden we morgen wel,’ zegt vader.

De volgende dag wijst de man de vluchtelingen
de weg naar de stad.
Paul zien ze niet.
In het bos komen ze soldaten tegen.
De koetsier is er ook bij.
‘We gaan ze vangen,’ roept hij trots.
We gaan de Reus en zijn bende vangen.’
Er is ook een officier.
Die zegt tegen vader:
‘Wij gaan de bedelaars gevangen nemen.
Gaat u maar rustig naar de stad.
Ik stuur een soldaat met u mee.
Morgen brengen we u veilig terug naar huis.’

Vader en moeder lopen verder met de soldaat.
Hun zoon is niet teruggekomen.
Waar is Paul?

7 Zwerver

Waar is Paul?
Paul zwerft door het bos.
Hij heeft vader en moeder laten vluchten.
Dat is gelukt.
Hij heeft zich verstopt voor de bedelaars.
Dat is ook gelukt.

Nu loopt hij helemaal alleen door het bos.
Hij heeft de hele nacht niet geslapen.
Hij is vuil en moe.
Hij heeft honger, zijn brood is op.
Gisteren was zijn brood al op.
Voor het eerst in zijn leven heeft Paul geen eten.
Thuis gooide hij weg wat hij niet lustte.
Nu heeft hij niets te eten.
Nu zou hij alles lekker vinden.

Hij komt op een plek waar weinig bomen staan.
Hij ziet wel veel struiken
met scherpe stekels.
Maar aan die struiken zitten mooie
paars-blauwe vruchten: bramen!
Paul rent erheen en begint te plukken.
Hij schramt zijn handen aan de scherpe stekels.
Dat geeft niet. Er is iets te eten!

Een paar uur plukt hij alle bramen die hij ziet.
Hij eet alles op, lekker is dat.

Dan gaat hij op het gras zitten.
Het gras is nog nat, maar ook dat is niet erg.
Paul ziet er uit als een zwerver.
Zijn kleren zijn vuil en gescheurd. Hij is zelf vuil.
Hij is moe. De zon is lekker warm.
Paul gaat liggen en slaapt.
Hij slaapt heel lang, zo maar op het gras.
De zon komt steeds hoger, het is echt warm.
Dan gaat de zon langzaam onder.
Lange schaduwen van de bomen
zijn er op het gras.
Ook de plek waar Paul ligt komt in de schaduw.
Hij wordt wakker.
Eerst weet hij niet waar hij is.
Dan herinnert hij het zich weer.
Hij is gevlucht voor de bende van de Reus.
Hij moet naar de grote stad,
naar vader en moeder.
Die zullen daar nu wel zijn.
Paul staat op en loopt verder.
Hoe moet hij in de stad komen?
Als je verdwaald bent moet je op de zon letten.
Dat weet hij, dat heeft hij gelezen in een boek.
De zon gaat in het westen onder.
Het is al laat in de middag,
de zon is rechts van hem.

Dus daar is het westen.
De stad ligt in het westen.
Hij moet rechtsaf.
Hij ziet een bospad dat de goede kant uitgaat.
Dat pad moet hij volgen.

Later vindt Paul weer een heleboel bramen.
Hij eet tot het bijna donker is.
Dan moet hij een schuilplaats hebben.
Hij zoekt een stevige boom,
hij wil niet op de grond slapen.

Paul vindt een boom met brede takken.
Hij klimt in de boom.
Hij kan tussen de grote takken zitten.
Dat is een mooi plekje.
Paul kan tegen de breedste tak leunen.
Het is net een stoel.
Een stoel waar je lekker in zit.
Het is al helemaal donker.
Paul is heel moe.
Hij ligt lekker, hij slaapt.

De volgende dag is het mooi weer.
Paul loopt in het bos.
De zon is lekker warm.
Daar ziet hij de rivier.
Is hij dicht bij het kamp van de bedelaars?
Hij kijkt goed rond voor hij naar het water loopt.

Er is niemand te zien.
Paul heeft dorst. Hij gaat naar de rivier en drinkt.
Heerlijk is dat water.
Er drijven planten in en het is modderig.
Daar geeft hij niet om.
Het is water, lekker water.
Paul wast zich in de rivier.
Hij doet zijn kleren uit.
In zijn onderbroek loopt hij het water in.

Na het wassen gaat hij bij zijn kleren zitten.
Wat is de zon lekker warm.
Paul gaat liggen.
De warme zon maakt hem slaperig.
Hij sluit zijn ogen
en denkt aan een tafel vol lekker eten.
Hij droomt dat hij heel veel kan eten.
Hij slaapt en droomt.
Hij ziet niet dat er tussen de struiken iemand zit
die naar hem kijkt.
Iemand kijkt heel lang naar hem,
maar Paul ziet niets.

8 Vincent

Uit de struiken loopt iemand naar Paul toe.
Het is een grote jongen, veel groter dan Paul.
Hij loopt op blote voeten.
Zijn kleren zijn oud en kapot.
Hij heeft een grappig hoedje op zijn hoofd.
De grote jongen gaat bij Paul zitten.
Hij kijkt naar hem.
Paul slaapt nog steeds.
De grote jongen bekijkt de kleren van Paul.
Hij voelt in de zakken van de lange jas.
Hij vindt de gouden armband.
Hij bekijkt de armband in de zon
en fluit tussen zijn tanden.
‘Dat is mooi,’ mompelt hij.
Voorzichtig doet hij de armband weer in de jas.
Hij loopt naar de rivier.
Gaat hij weg?
Nee, hij blijft bij de rivier staan
en kijkt nog eens naar Paul.

Dan wordt Paul wakker.
Hij rekt zich uit en kijkt rond.
Hij ziet de grote jongen bij de rivier.
Hij schrikt en pakt vlug zijn kleren.
De grote jongen komt naar hem toe.

Paul pakt zijn mes.
De grote jongen lacht.
‘Doe dat mes maar weg, ik zal je heus niets doen.’
Hij gaat bij Paul op de grond zitten.
‘Ik heet Vincent,’ zegt hij.
‘Jij bent zeker de jongen die ontsnapte bij de overval?’
‘Dat klopt. Ik heet Paul. Mijn vader en moeder zijn gepakt door de bende van de Reus.
Ik heb ze bevrijd.
Bij de vlucht ben ik ze kwijt geraakt.
Nu wil ik naar huis, maar ik weet de weg niet.’
Vincent fluit weer tussen zijn tanden.

Hij schuift zijn hoedje over zijn ogen
en gaat in de zon liggen.
‘Zo, zo, heb jij dat allemaal gedaan,’ zegt hij.
‘Laat de Reus dat maar niet horen.
Die is woedend op je.
Hij zou je wel willen vermoorden.’
‘Hoe weet jij dat?’ vraagt Paul.
‘Ik heb het hem zelf horen zeggen.
Ik hoor bij die bende zoals jij dat noemt.’
Paul pakt zijn kleren en schuift opzij.
‘Daar hoef je niet van te schrikken.
Ze zijn allemaal naar de gevangenis gebracht.’
‘De hele bende? En jij dan?’
Vincent schuift zijn hoedje achteruit
en zegt onverschillig:
‘Ik ben een beetje slimmer dan de Reus.
Ik was op tijd weg.’
‘Wat is er dan gebeurd?
Was mijn vader bij de soldaten?’
‘Je vader niet, die koetsier wel.
Die heeft de soldaten gehaald.’
Daarom reed hij zo hard weg op dat paard,
denkt Paul.
‘Wanneer is de Reus gevangen?’ vraagt hij.
‘Gisteren,’ antwoordt Vincent.
‘We hebben jullie de hele nacht gezocht.
De mannen zeiden tegen de Reus:
“We moeten vluchten.”
Dat wilde hij niet.

Ik ben toen naar de rand van het kamp gelopen.
Niemand miste me.
Ineens hoorde ik paarden.
Dat waren de soldaten.
Ik ben meteen weggerend.
Achter me hoorde ik schreeuwen en gillen.
Ze hebben flink gevochten,
maar van de soldaten verlies je altijd.
Ik ben verder weg gevlucht.
Ze hebben mij niet gevangen.'

Paul knikt. 'In het bos kun je je goed verstoppen.
Maar nu wil ik eruit. Heb jij iets te eten?'
Vincent lacht. 'Heeft de deftige meneer honger?
Kom maar mee.'
Paul doet zijn kleren aan.
Alles is weer droog.
Hij voelt de gouden armband in zijn jaszak.
Hij doet het mes tussen zijn riem
en loopt achter Vincent aan.
Ze gaan door het bos.
Dan ziet Paul ineens het kamp van de bedelaars.
Hij schrikt.
'Je hoeft niet bang te zijn,' zegt Vincent.
'Ze zitten allemaal in de gevangenis.'

In het verlaten kamp loopt Vincent
naar een van de hutten.
'Hier is het,' zegt hij. 'Hier kun je eten en slapen.'

Trots toont hij drie broden en een groot stuk
vlees.
‘Eerst een vuurtje maken,
dan roosteren we het vlees.’
‘Eerst een stuk brood,’ zegt Paul.
Vincent lacht.
‘Ook goed. Hier, pak aan.’
Hij breekt het brood en geeft Paul de helft.
‘Verslikje er niet in,’ lacht hij.
Paul zegt niets.
Hij eet het brood. Wat is dat heerlijk!

9 Nacht in het kamp

Vincent loopt naar een plek waar vuur geweest is.
Er stijgt nog wat rook op.
Hij pakt dunne takjes en schuift de as opzij.
Hij legt de takjes in het midden.
Ze beginnen te gloeien, ze branden.
Dan komen er dikkere takken.
Zo is er al gauw een mooi vuurtje.
Paul sleept meer hout naar het vuur.
De zon gaat onder, straks zal het koud zijn.
Het vuur zal hen warm houden.

Vincent snijdt stukken vlees af.
Hij pakt een lange ijzeren pen
en doet het vlees eraan.
Hij houdt de pen met het vlees boven het vuur.
Langzaam draait hij het rond.
Wat ruikt dat lekker!
Paul kijkt ernaar.
Wat spat dat vette vlees.
Pas als het helemaal gaar is
pakt Vincent het vlees van de pen.
Hij geeft Paul een flink stuk.
Die bijt er meteen in.
Hij brandt zijn mond. ‘Au,’ roept hij.
Hij blaast, en hapt opnieuw.

Nog nooit heeft hij zo lekker gegeten.
Vincent eet ook. Hij kijkt lachend naar Paul.
‘Smaakt het?’ vraagt hij.
Paul gromt tevreden. Hij eet zoveel hij kan.

Na het eten zitten de twee jongens bij het vuur.
Paul kijkt rond, het is al bijna donker.
‘Hoe lang woon je hier al?’ vraagt hij.
‘Vanaf het voorjaar,’ zegt Vincent.
‘Ik kom uit Parijs.
Daar was niets meer te verdienen.
Er zijn daar zoveel bedelaars.
Ik hoorde dat je in het noorden meer kans had.
Toen ben ik hierheen gelopen.
Maar hier was het ook niet veel.
Je mag alleen bedelen in je eigen stad.
Ik kom niet uit deze stad, dus moest ik weg.
Zo ben ik bij de Reus gekomen.
We woonden in dit bos.
Dat was wel leuk.
De mannen hielden op de weg rijtuigen aan.
Daar was altijd wel wat te halen.
Soms gaven de mensen vrijwillig geld of eten.
Soms wilden ze niets geven,
dan werden ze beroofd.’

Paul luistert vol verbazing.
Het is nu helemaal donker.
Bij het licht van het vuurtje

lijkt Vincent veel groter.
‘Zouden... zouden jullie ons ook aangehouden
hebben?’ vraagt Paul.
Vincent knikt. ‘Ze wisten dat jullie kwamen.
Alles was klaar voor een overval.
Jullie kwamen niet, toen zijn ze gaan zoeken.
Toen ze jullie gevonden hadden
was het vlug klaar.’
‘Was jij er ook bij?’ vraagt Paul.
‘Deze keer niet, ik was in het kamp.
Andere keren ben ik er wel bij geweest.’
Vincent draait zijn hoofd van Paul af.
‘Je moet niet denken dat het leuk was.
De mensen schreeuwden.
Ze smeekten om genade.
Dat was stom, want dan werd de Reus kwaad.
En als hij kwaad werd...’
‘Wat deed hij als hij kwaad werd?’
‘Hij sloeg ze dood,’ zegt Vincent zachtjes.
Hij port in het vuur.
De vlammen schieten hoog op.
‘Dat is gelukkig voorbij,’ zucht hij.
‘Ze zitten in de gevangenis
en van mij mogen ze daar blijven.’
‘Waarom was je bij die bende?’ vraagt Paul.
Vincent haalt zijn schouders op.
‘Ik kreeg er te eten. Wat moet je anders?
Niemand geeft je iets.
Dit was de enige plek waar ik kon leven.’

‘Moest je in Parijs ook bedelen?’ vraagt Paul.
‘Dat heb ik je al verteld,’ gromt Vincent.
‘Vroeger had ik elke dag eten.
Maar toen ging mijn vader dood en hadden we
geen geld meer.
Ik was toen zes jaar.
Eerst zorgde mijn moeder voor me.
Maar zij ging ook dood
en toen was er niemand meer.
Daarna heb ik altijd moeten bedelen.
Als je klein bent lukt dat nog wel.
Dan vinden de mensen je lief.
Later jagen ze je weg.
“Ga werken,” roepen ze dan.
Ik zou best willen werken.
Net als mijn vader.’

Het is even stil.
Het vuur knappert.
‘Wat deed je vader?’ vraagt Paul.
Vincent gaat rechtop zitten.
‘Mijn vader maakte tafels en stoelen, kasten
en bedden. Mijn vader was meubelmaker.
Ik wil ook meubelmaker worden.’
‘Waarom doe je dat dan niet?’
‘Dat kan toch niet! Je moet eerst geld hebben.
Als je bij een meubelmaker iets wilt leren,
moet je hem betalen.
Ik heb geen geld om het vak te leren.

Daarom moet ik wel bedelaar blijven.'
Dromerig kijkt hij in het vuur.
'Als je een vak kent is het niet erg te moeten
zwerven.
Er zijn altijd heel veel mensen op weg,
arme mensen, bedelaars, zwervers.
Van alle arme mensen zijn de vaklieden het rijkst.
Zij hebben nooit honger.'

Het is helemaal donker.
Het vuur gaat uit.
De jongens lopen naar de hut.
Ze gaan slapen.

10 Twee zwervers

De volgende ochtend is Vincent het eerst wakker.
Hij loopt naar buiten en stookt het vuurtje op.
Paul wordt ook wakker.
Hij wast zich in de rivier.
Nu is hij niet moe meer.
Als hij terugkomt bij de hut is Vincent alweer
bezig vlees te roosteren.
Een vreemd ontbijt: geroosterd vlees en brood.
Ze drinken water. Ze eten vlees en brood.
Paul vindt het fijn zo.
Het is mooi weer.
‘Wil je nog steeds naar de stad?’ vraagt Vincent.
‘Ik wil liever naar huis.
In de stad moet ik naar school.
Daar heb ik geen zin in.’
‘Waar woon je?’ vraagt Vincent.
‘In Avesnes, mijn vader heeft een fabriek.’
Vincent fluit tussen zijn tanden.
Hij zet zijn hoedje stevig op zijn hoofd.
‘Als ik je de weg naar huis wijs,
wat krijg ik dan van je?’
Paul denkt na. ‘Geld,’ zegt hij.
‘Hoeveel geld?’
‘Dat weet ik niet, dat vraag ik mijn vader wel.’
‘Ik wil die gouden armband hebben,’

zegt Vincent.
Paul schrikt. ‘Die gouden... hoe weet jij...?’
Vincent lacht.
‘Als jij zomaar gaat liggen slapen naast je kleren,
kan iedereen kijken wat je bij je hebt.’
Paul houdt in zijn zak de armband stevig vast.
‘Het is goed,’ zegt hij.
‘Je krijgt de armband als je me thuisbrengt.’
‘Afgesproken,’ zegt Vincent.
‘Kom mee, we gaan naar Avesnes.’

Ze pakken alles wat eetbaar is in een grote zak
en gaan op weg.
Vincent draagt de zak.
Hij loopt flink door.
Paul blijft af en toe staan.
Zijn voeten doen pijn.
Zijn schoenen knellen.
‘Ga toch op je blote voeten lopen,’ zegt Vincent.
‘Doe je schoenen maar in de zak.’
‘Bij het eten,’ zegt Paul verschrikt.
‘Ja, wat geeft dat?
Een beetje modder, daar ga je niet dood van.’
Zo lopen ze dan allebei op blote voeten,
twee zwervers.

Urenlang lopen ze door het bos.
Paul blijft telkens een stukje achter.
Zijn voeten gaan stuk.

Hij is niet gewend op blote voeten te lopen.
Ze rusten bij een klein beekje.
Het water in de beek is helder.
Paul laat zijn voeten afkoelen in het schone water.
Ze eten samen een heel brood op.
‘Laat me je voeten eens zien,’ zegt Vincent.
Hij schudt zijn hoofd.
‘Dat ziet er niet best uit,’ zegt hij.
‘Dat komt ervan als je teveel in rijtuigen zit.
Een eindje lopen kunnen die rijke jongetjes niet.’
‘Ik kan best lopen,’ zegt Paul.
‘Ik loop rustig door naar huis.’
Vincent schudt zijn hoofd.
‘Zo gemakkelijk is dat niet. We zijn nog ver weg.
Het duurt nog zeker een of twee dagen
voor we in Avesnes zijn.
Maak je sokken schoon,
dan kun je daar op lopen.’

Ze wassen de sokken in de beek
en laten ze drogen in de zon.
Dan doet Paul voorzichtig de sokken aan.
Dat is een fijn gevoel.
Als hij gaat staan is het niet leuk meer.
Hij loopt verder maar elke stap doet hem pijn.
Vincent kijkt om. ‘Gaat het?’
Paul hinkt dapper verder.
‘Het gaat best hoor,’ zegt hij.
Vincent schudt zijn hoofd.

Dat wordt een lange wandeling.
Gelukkig hebben we genoeg eten, denkt hij.

Later op de middag komen ze drie mannen tegen.
Vincent en Paul groeten
en willen gewoon doorlopen.
Een van de mannen pakt Vincent beet.
‘Wat heb je daar in die zak?’
‘Niks,’ zegt Vincent.
Hij probeert door te lopen.
De man houdt hem tegen.
‘Laat dat “niks” maar eens zien,’ zegt hij.
Vincent rukt en trapt.
De man wordt boos. Hij is heel sterk.
Hij pakt de zak van Vincent. Hij slaat hem.
Vincent valt. Hij krabbelt overeind.
‘Kom mee,’ roept hij naar Paul. Hij holt weg.
‘En mijn schoenen dan?’ vraagt Paul.
Hij ziet de mannen op hem afkomen.
Zo hard hij kan holt hij achter Vincent aan.
De mannen lachen.
‘Eten,’ roepen ze. ‘Een hele zak vol eten!’

Op een veilige afstand blijven de jongens staan.
Paul huilt.
‘Vuile dieven,’ mompelt hij.
‘Vuile, vieze rotdieven.’
Vincent haalt zijn schouders op.
Hij zet zijn hoedje recht.

‘Kom maar mee,’ zegt hij.
‘We vinden wel weer wat anders.
Heb je je armband nog?’
Paul knikt.
‘Mooi zo, zorg dat je die niet verliest.’

Als de zon ondergaat zien ze een kleine boerderij
op een open plek in het bos.
‘Laten we vragen of we daar kunnen slapen,’
zegt Paul.
Vincent lacht hem uit.
‘Dat doen ze toch niet. Die boeren sturen
de hond op je af. Ze helpen je echt niet.
We kunnen beter wachten tot het donker is.
Zie je die koe daar? Die gaan we straks melken.
Kun je koeien melken?’
‘Nee,’ zegt Paul benauwd.
‘Geeft niet, dan doe ik het wel voor je.
Je hoeft alleen je mond open te houden.
Als we geluk hebben vinden we nog wat eieren
in het kippenhok. Die kunnen we rauw opeten.
Zo hebben we toch nog iets.’
‘Dat is stelen,’ zegt Paul.
‘Nou, wat zou dat, je moet toch leven.’
Paul is het niet eens met Vincent.
‘Ik ga niet stelen,’ zegt hij.
‘Ik vraag of wij in die boerderij mogen slapen.’
‘Ga je gang maar,’ zegt Vincent.
‘Ik wacht hier wel tot je wegrent voor de hond.’

Paul loopt naar de boerderij.
Er is een vrouw buiten het huis aan het werk.
Ze maakt grote pannen schoon.
Een hond blaft.
‘Stil,’ zegt de vrouw.
De hond blaft niet meer, hij gromt nog wel boos.
Paul blijft staan.
‘Mag ik u helpen mevrouw?’ vraagt hij.
De boerin lacht. ‘Waarom wil jij mij helpen?’
‘Als ik u help, wilt u mij misschien ook wel
helpen,’ zegt Paul.
‘Dat zou best eens kunnen,’
lacht de vriendelijke boerin.
‘Mijn vriend en ik gaan naar Avesnes.
We zoeken een slaapplaats voor de nacht.’
‘Kom maar verder,’ zegt de boerin.
‘Laat die ander ook maar komen.’
Paul roept Vincent.
Even later zijn ze bezig pannen te schuren.
‘Straks jagen ze je toch nog weg,’
moppert Vincent.
‘Nee hoor,’ zegt Paul. ‘We blijven hier slapen.’

Hij krijgt gelijk.
Ze slapen op zacht hooi in de boerderij
en ze krijgen volop te eten.
Vincent snapt er niets van.
Zoiets heeft hij nog nooit meegemaakt.

11 Brand!

De volgende dag krijgen de jongens allebei
een paar klompen van de boer.
Vincent is heel verbaasd.
Zo goed is hij nog nooit behandeld.
Op de klompen stappen ze stevig door.
Het is nog een lange wandeling.
Paul heeft nog wel pijn aan zijn voeten,
maar hij klaagt niet.
Hij is er trots op dat het zo goed ging
bij de boerderij.

Ze komen door een dorp.
Daar is de smid aan het werk.
‘Als we hem helpen krijgen we misschien wel
weer eten,’ zegt Paul.
Vincent lacht. ‘Jij denkt zeker dat alle mensen
net zo gek zijn als die boerin,’ zegt hij.
Paul lacht ook.
‘Misschien zijn er wel meer aardige mensen op de
wereld dan jij denkt.’
Hij gaat naar de smid.
‘Kunnen wij helpen?’ vraagt hij.
De smid kijkt hem verbaasd aan.
‘Mij helpen? Ben je smid?’
‘Dat niet,’ zegt Paul. ‘Maar we zijn erg handig

en voor een goede maaltijd willen we werken.'
'Jij praat als een deftige mijnheer,' lacht de smid.
'Misschien heeft mijn vrouw werk voor jullie.'
De jongens mogen het huis van de smid
schoonmaken.
Met emmers vol zeepsop slepen ze.
Ze boenen de vloeren
en ze maken de ramen schoon.
Vincent schaamt zich dood.
'Als je nog eens wat weet,' moppert hij.
'Dit is meidenwerk.'
'Wat geeft dat?' zegt Paul.
'We verdienen er toch wat mee.'
De smid komt het huis in.
'Hé, jij daar,' roept hij naar Vincent.
'Jij ziet er nogal stevig uit. Kom maar eens mee,
je kunt me helpen.'
Vincent gaat naar de smederij
en werkt daar de rest van de dag.
Nu is hij blij, dat is tenminste mannenwerk.

De jongens krijgen eten.
Ze mogen zelfs blijven slapen.
Er is een hokje bij de smederij.
Daar legt de smid wat stro neer.
Ze kunnen er op slapen.
Het is geen luxe bed, maar het is warm en droog.
De smid laat het vuur in de smederij uitgaan.
Hij dekt het af met as.

Dat deed Vincent in het kamp ook.
Morgen kunnen ze het vuur weer snel aanmaken.
Voor hij naar binnen gaat zegt de smid:
‘Denk erom,
jullie mogen niet met vuur spelen.
Dat is veel te gevaarlijk.’
De jongens zijn helemaal niet van plan
met vuur te spelen.
Ze hebben slaap.
Ze rollen zich in hun jassen en slapen op het stro.

In het dorp is het heel stil.
Bijna alle mensen slapen.
Morgen moeten ze weer vroeg op om te werken.
Alleen in het café is het nog druk.
Daar zijn vijf mannen.
Ze hebben al veel gedronken, te veel.
Ze schreeuwen en lachen.
Dan roept er een:
‘Ik moet naar huis, maar het is zo donker.’
‘Ik zal met je meelopen,’ roept een ander.
‘Ik heb een fakkel. Samen vinden we je huis wel.’
Hij steekt de fakkel aan bij de open haard.
Het is een lange stok. Aan de stok zitten lappen.
Die kunnen branden en dat geeft licht.
Met de brandende fakkel kunnen de mannen
in de donkere nacht hun weg vinden.
‘Pas op met dat vuur,’ zegt een andere man.
‘Je weet dat alle huizen van hout zijn.’

‘Wij maken geen brand,’ zegt de dronken man.
‘Wij zijn heel voorzichtig.’
De twee mannen waggelen het café uit.
Ze verdwijnen in het donkere dorp,
waar iedereen al slaapt.
Ze lopen door de smalle straatjes.
Af en toe struikelen ze.
De vlam van de fakkel komt dan gevaarlijk dicht
bij de rieten daken van de lage huisjes.
Het gaat gelukkig net goed. Er komt geen brand.

Dan lopen ze bij de smederij.
Paul wordt wakker.
Hij hoort het geschreeuw
van de dronken mannen.
Ze vallen. De fakkel rolt op de grond.
De vlam komt bij een hoop dorre bladeren,
die branden snel.
Naast de brandende bladeren liggen
takkenbossen.
Die heeft de smid nodig voor het vuur in zijn
smederij.
De vlammen bereiken de takkenbossen.
Het wordt een groot vuur.
De wand van het hokje waar de jongens slapen
begint te branden.
‘Brand!’ gilt Paul.
Hij schudt Vincent wakker.
Ze vluchten uit het hok.

De smid is ook wakker.
Buiten zijn de dronken mannen gevlucht.

De smid is woedend. ‘Ik heb je nog zo gezegd,
dat je niet met vuur mocht spelen.’
‘We hebben niets gedaan,’ roept Vincent.
‘Het kwam van buiten.’
De smid hoort het al niet meer.
Overal hollen nu mensen.
Ze schreeuwen om water.
Ineens zijn er tien, twintig sterke mannen met
emmers.
Ze staan in een rij.
Van de rivier naar de smederij staan ze in de rij.
Een man schept een emmer vol water en geeft die
door aan de volgende man.
Zo gaat de emmer de hele rij langs.
De laatste man gooit de emmer leeg op het vuur.
Vrouwen en kinderen rennen met de lege emmers
terug naar de rivier.
De jongens helpen mee.
Vincent staat tussen de mannen.
Paul holt met lege emmers.

Het hokje waar ze geslapen hebben
brandt helemaal af.
De mannen gooien steeds meer water
op het huis van de smid.
Het lukt! De vlammen worden gedoofd!

De mensen juichen.
Wat een geluk dat er geen wind is.
Dan zouden de vlammen ook naar andere huizen
gewaaid zijn.
Nu wordt het vuur op tijd gedoofd.
Het dorp is gered.

‘Hoe kwam het dat er brand was?’
vragen de mensen aan de smid.
‘Dat hebben die jongens gedaan,’
zegt de smid boos.

‘Die zwervers. Ik had ze nog zo gewaarschuwd.
“Wees voorzichtig,” zei ik. “Speel niet met vuur.”’
‘Ja die zwervers,’ zeggen de mensen.
‘Die doen maar net waar ze zin in hebben.’
De mensen vertellen elkaar wat ze van de smid
gehoord hebben.
‘Die jongens hebben het huis in brand gestoken.’

Vincent hoort het ook.
Hij ziet Paul.
‘Kom mee,’ zegt hij.
‘Heb je je jas en de armband?’
Paul knikt.
‘Kom mee, we moeten vluchten,’ zegt Vincent.
‘Ze zeggen dat wij het gedaan hebben.’
Paul kijkt verbaasd.
‘Maar wij hebben toch niets gedaan?’
‘Niet zeuren, niemand gelooft ons.
Zwervers krijgen altijd de schuld.’
Vincent trekt Paul mee.
In het donker vluchten ze het dorp uit.

Ergens in het dorp slapen de dronkemannen
die het huis in brand staken.
Ze zullen nooit zeggen wat ze gedaan hebben.
Misschien weten ze het niet eens.

12 Zere voeten

Paul en Vincent lopen over een smalle weg.
Een weg vol kuilen.
Het is heel donker.
Paul struikelt een paar maal.
Hij ziet zo weinig.
Gelukkig hebben ze hun klompen aan.
Nu blijven hun voeten droog.
De voeten van Paul doen pijn.
Toch loopt hij dapper door.
Dat moet wel, hij wil naar huis.
Wat een vreselijke nacht.
Ze hebben niets gedaan
en toch moeten ze vluchten.
Vincent loopt zwijgend voor Paul.
‘We hadden het de smid toch wel uit kunnen leggen,’ zegt Paul.
‘Ik heb die dronken mannen gehoord.
Ze vielen om, toen begon de brand.’
‘Niemand gelooft je,’ antwoordt Vincent.
‘Als je een zwerver bent, zeggen ze altijd
dat jij het gedaan hebt.
Niemand gelooft wat een zwerver zegt.’
Paul vindt het maar raar.
Als je niks gedaan hebt hoefje toch geen straf te krijgen?

Het begint te regenen.
Eerst een paar druppels, dan gaat het waaien.
Even later giet het.
Ze worden drijfnat.
Zelfs hun klompen zijn vol water.
Paul strompelt verder op zijn zere voeten.
De wind blaast heel hard.
Het regent zo erg als hij nog nooit beleefd heeft.
Als het slecht weer is, is Paul altijd in een huis.
Als hij reist in de regen zit hij in een rijtuig.
Nu moet hij lopen.
Lopen in de regen en de wind.
Zijn jas is nat, zijn hemd is nat.
Zijn haren plakken op zijn hoofd.
Het water loopt in zijn nek.
Het stroomt koud over zijn rug.
Het klotst in zijn klompen.
Vincent loopt rustig door.
Hij weet de weg naar Avesnes.
Hij wil de gouden armband verdienen.
Als hij Paul thuisbrengt
mag hij de gouden armband hebben.
Hij wil vandaag nog in Avesnes komen.
Het is nog ver.
Daarom loopt Vincent steeds maar door.
Hij weet wel dat Paul zere voeten heeft.
Maar daar wil Vincent nu niet op letten.
Als ze blijven staan komen ze niet in Avesnes.
Doorlopen, ze moeten blijven lopen.

Net zolang tot ze in de stad zijn.

Het is een lange nacht.
Als het eindelijk een beetje licht wordt
rusten ze even uit.
Ze zitten onder een dakje
voor het huis van een bakker.
Regenwater stroomt van het dakje op de straat.
Uit het huis van de bakker
komt de geur van vers brood.
Wat ruikt dat heerlijk!
De jongens hebben honger.
Ze zitten nat en koud buiten.
Daar komt de bakker, hij ziet de jongens.
‘Wat moeten jullie hier?’ zegt hij.
‘We wachten tot het droog wordt,’ zegt Vincent.
‘Dan kun je lang wachten,’ zegt de bakker.
Hij kijkt naar de grijze lucht.
‘Het regent de hele dag, denk ik.’
‘Geef ons wat brood mijnheer.
We hebben zo'n honger.’
Paul vraagt het heel zachtjes.
‘Heb jij honger kleintje?’ zegt de bakker.
‘Dat zal wel. Maar er zijn zoveel mensen die
honger hebben. Als ik die allemaal brood zou
geven, was ik zelf een arme man.’
‘Alstublieft mijnheer,’ smeekt Paul.
‘Een klein stukje oud brood.’
De bakker gaat naar binnen.

Hij komt terug
en geeft de jongens ieder een half brood.
‘En nou doorlopen,’ zegt hij.
‘Ga weg, ik wil je niet meer zien.’
De jongens bedanken de bakker en lopen verder.
‘Je kunt goed bedelen,’ zegt Vincent.
‘Als je niet zulke slechte voeten had
kon je een goede bedelaar worden.’
Ze eten hun brood en lopen in de regen.
Het harde brood wordt vanzelf zacht
door de regen.
De jongens voelen al niet meer dat ze zo nat zijn.
Ze lopen maar, lopen, lopen, lopen...

Vele uren later komen ze langs een mooi kasteel.
Ze kijken ernaar.
Wat moet je rijk zijn om daar te wonen.
Er komt een man achter het kasteel vandaan.
‘Bertrand!’ roept Vincent blij.
De man kijkt op. Hij wuift met zijn hand.
Hij zit op een klein karretje.
Dat wordt getrokken door een ezel.
De man laat de ezel stilstaan.
‘Kunnen we meerijden, Bertrand?’ vraagt
Vincent.
‘Waar wil je heen?’
‘Naar Avesnes. Paul woont daar.
Ik breng hem naar huis.
Zijn voeten doen zeer.

Hij kan haast niet meer lopen.’
‘Ga maar zitten,’ zegt Bertrand.
Op het karretje staan manden en kisten.
Bertrand schuift die wat opzij.
Nu kunnen de jongens op de kar zitten.

‘Bertrand is koopman,’ zegt Vincent tegen Paul.
‘Hij reist door het hele land en verkoopt potten en
pannen aan rijke mensen.’
‘En ik repareer kapotte pannen,’ zegt Bertrand.
‘Alles wat stuk is kan ik maken.’
Ze rijden over de modderige weg.
Het regent nog steeds.
Ze worden nog natter,
maar nu geeft het niet meer.
Nu hoeft Paul niet meer te lopen.
Hij zit tussen de kisten en manden van Bertrand.
Hij is zo moe dat hij in slaap valt.

Paul slaapt op de schuddende kar.
Zomaar in de open lucht, in de regen.
Voor Paul is de kar van Bertrand het mooiste
rijtuig.
Slapend gaat hij naar Avesnes, naar huis.

Als Paul wakker wordt zijn ze al vlak bij de stad.
Vincent en Bertrand zitten druk te praten.
Vincent vertelt over de bende van de Reus
en over hun avonturen in het bos.
Niemand let op Paul.
Die kijkt naar de torens van de stad, zijn stad.
Nog nooit is hij zo blij geweest
de torens van Avesnes te zien.
Hij is thuis.
Hij is gered.
Het vreselijke bos ligt ver weg.
Hij kan naar vader en moeder, naar huis.
Warmte, eten, droge kleren,
het is allemaal vlakbij.

Vincent draait zich om.
‘Waar woon je?’
‘Daar,’ zegt Paul heel onnozel
en hij wijst naar de stad.
‘Ja, dat weet ik. Ik bedoel in welke straat?’
‘Bij de rivier,’ zegt Paul.
‘In het derde huis vanaf de brug.’
Bertrand rijdt erheen.

Paul ziet mensen op straat die hij kent.
Niemand herkent hem.
Wie let er nu op zo'n zwerver.

13 Thuis

Als Paul aanbelt
herkent het dienstmeisje hem eerst niet.
‘Ik ben het,’ zegt Paul.
‘O mijnheer Paul, ze zeiden dat u dood was.’
Het meisje begint te huilen.
Moeder komt kijken wat er aan de hand is.
‘Paul!’ roept ze.
Hij holt naar haar toe.
Huilend omhelzen ze elkaar.
‘Lieve jongen, ben je daar weer!
Mijn lieve, dappere jongen.’
Moeders mooie kleren worden nat en vuil
door de kleren van Paul.
Dat vindt ze helemaal niet erg.
Vader komt de trap af.
‘Hij is terug! Hij is terug!’ roept moeder.
‘Laten we naar de kamer gaan,’ zegt vader.
‘Doe de deur dicht,’
roept vader naar het dienstmeisje.
‘Nee, nee,’ roept Paul.
‘Mijn vrienden staan nog buiten.’
‘Je vrienden?’
‘Ja, Vincent en Bertrand,
zij hebben me hierheen gebracht.’

Een beetje verlegen komen Vincent en Bertrand
binnen.
Ze gaan allemaal de grote kamer in.
Moeder huilt nog steeds.
Ze omhelst Paul heel vaak.
Dat vindt hij niet leuk.
Paul vertelt hoe Vincent hem geholpen heeft en
hoe ze het laatste stuk op de kar konden rijden.
Vader stapt heen en weer in de kamer.
Vincent en Bertrand zitten op het puntje
van een stoel.
Vader slaat hen op de schouders en roept:
‘Goed werk mannen, goed werk.’

Midden in alle drukte komt het dienstmeisje
zeggen dat het eten klaar is.
Vader lacht.
‘Dat we dat konden vergeten.
Het is tijd om te eten.
Kom allemaal naar de eetkamer.
Iedereen is mijn gast.’
‘Met die vuile kleren?’ roept moeder verschrikt.
‘Ik eet wel in de keuken mevrouw,’ zegt Bertrand.
Vincent knikt. Dat wil hij ook liever.
Vader denkt even na.
‘Goed,’ zegt hij dan. ‘U kunt in de keuken eten.
Wij zijn blij dat u Paul hebt thuisgebracht.
En jij, Vincent, jij hebt het meest gedaan,
jij verdient een mooie beloning.’

‘Hij krijgt deze armband,’ roept Paul vrolijk.
‘Maar dat is mijn armband,’ zegt moeder.
‘Dat klopt, ik vond hem na de overval in de koets.
Ik heb Vincent beloofd dat hij de armband zou
krijgen als hij mij de weg naar huis zou wijzen.’
Moeder kijkt zuur, ze is niet blij.
Vader pakt de armband en geeft die aan Vincent.
‘Als dat de afspraak was, heb je hem verdiend,’
zegt hij.
‘Maar als je hem morgen verkopen wilt, kan dat.’
‘Dat kost u veel geld mijnheer,’ zegt Vincent.
‘Dat zien we morgen wel weer,’ lacht vader.

Ze gaan eten.
Paul wil in de keuken eten,
net als Vincent en Bertrand.
Vader en moeder komen ook naar de keuken.
Het wordt een gezellige avond.
Er is zoveel te vertellen en er is zoveel te eten.
Pas heel laat gaat Paul naar bed.
Eerst moet hij in bad.
De vuile zwerver wordt weer een heer.
Zijn zachte, lange nachthemd ligt al klaar.
Vincent mag ook blijven slapen.
Voor hem is er een plaatsje op de zolder.
Bertrand wil verder.
‘Ik kom morgen terug om een paar pannen
te repareren,’ zegt hij.
‘Ik koop wel nieuwe van je,’ zegt vader.

‘Dat is nog beter mijnheer,’ zegt Bertrand.

In huis wordt het stil.
Paul blaast de kaars uit in zijn kamer.
Dan gaat de deur open.
Vader en moeder komen samen kijken
of hij al in bed ligt.
Het is net als vroeger toen hij nog heel klein was.
Moeder stopt haar zoon lekker in.
Paul vindt het fijn zo verwend te worden.
Wat een heerlijk bed.
Zo warm, zo zacht.
Hij slaapt al als vader en moeder de kamer
uitgaan.

14 Twee leerlingen

De volgende dag wordt alles weer normaal.
Voor Paul ligt er een keurig kostuum klaar,
met een mooie pruik.
Hij is dat niet meer gewend.
Hier moet hij weer gewoon meedoen.
Vincent kijkt hem verbaasd aan.
‘Vind je het leuk, er zo deftig bij te lopen?’
Paul haalt zijn schouders op.
‘Ach, het hoort nu eenmaal zo.’

's Middags zit Vincent bij Paul en zijn ouders.
‘Wat ga jij nu doen Vincent?’ vraagt vader.
Vincent haalt zijn schouders op. ‘Weet ik niet.’
Paul heeft een idee.
‘Vader, is er een meubelmaker in de stad?’
‘Ja natuurlijk jongen, er zijn er wel vijf.’
‘Hebben die meubelmakers leerlingen nodig?’
‘Dat weet ik niet.’
‘Vincent wil meubelmaker worden.
Hij heeft geld nodig om leerling te zijn.’
Vader begrijpt wat Paul wil.
‘Dat is een goed idee,’ zegt hij.
‘Wil jij echt meubelmaker worden Vincent?’
‘Heel graag mijnheer,’ zegt Vincent.
‘Als je een vak kent, ben je nooit arm,’ zegt Paul.

Nanne Bosma, *De bedelaars*

Ze lachen.
‘Ik praat vandaag nog met een meubelmaker,’
zegt vader.
‘Maak je over het geld maar geen zorgen.
De eerste twee jaar betaal ik alles voor je.’

Die middag krijgt Vincent nieuwe kleren.
Ze gaan niet naar een winkel.
Nee, er komt een kleermaker in het huis.
Hij meet Vincent
en schrijft getallen op een papier.
‘Overmorgen is alles klaar,’ zegt de kleermaker.
Het is voor Vincent alsof hij droomt.
Er begint een heel nieuw leven voor hem.
Hij loopt later op de middag met Paul in de stad.
Iedereen herkent Paul nu.
De mensen groeten hem
en vragen hoe het er mee gaat.
Iedereen weet van zijn avontuur in het bos.
Als een held wandelt Paul door Avesnes.

Die avond zit Vincent bij Paul in de grote kamer.
Vader leest een boek.
Moeder borduurt bij de open haard.
Vincent wil bedanken voor alles wat vader hem
gegeven heeft.
Hij gaat naar hem toe en zegt: ‘Ik ben heel blij
dat u mij laat leren en ik bedank u ook voor de
nieuwe kleren.’

Dan loopt hij naar moeder toe.
Hij geeft haar de gouden armband.
‘Dat is voor de lessen en de nieuwe kleren,’
zegt hij.
Moeder is blij en Vincent is ook blij.
Nu krijgt hij niet alles zomaar.
Hij heeft ervoor betaald.

‘Ik wil ook meubelmaker worden,’ zegt Paul.
Vader lacht.
‘Geen sprake van,
volgende week ga jij naar school in de grote stad.’
Paul kijkt helemaal niet blij.
‘Dan zijn we allebei leerling,’ zegt Vincent.
‘Ik hier en jij daar.’
Paul zucht.
‘Misschien worden we onderweg wel overvallen,’
zegt hij.